

De onzichtbare gorilla

Christopher Chabris en Daniel Simons

De onzichtbare gorilla

Selectieve waarneming en valse intuïtie

Vertaald door Jan Willem Reitsma

GROTE *letter*

Uitgeverij De Arbeiderspers

Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2010 Christopher F. Chabris en Daniel J. Simons

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam. *No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from BV Uitgeverij De Arbeiderspers, Herengracht 370-372, 1016 CH Amsterdam.*

Oorspronkelijke omslagontwerp: Bram van Baal
Oorspronkelijke omslagfotografie: © Absodals/Getty Images
Omslagontwerp grote letter editie: Kelvin Covalo

ISBN 978 90 295 7574 4 / NUR 301

www.arbeiderspers.nl

Inhoud

Inleiding – alledaagse illusies 7

1 – ‘Dat had ik dan toch wel gezien?’ 11

2 – De coach die wurgde 76

3 – Wat slimme schakers en domme boeven gemeen hebben

133

4 – Op wie moet je lijken: een weerman of een speculant?

188

5 – Overhaaste conclusies 240

6 – Slim worden, en vlug een beetje! 295

Conclusie – de mythe van de intuïtie 357

Dankwoord 386

Noten 393

Inleiding – alledaagse illusies

Drie dingen zijn onverwoestbaar: staal, diamant en een gebrek aan zelfkennis.

Benjamin Franklin, *Poor Richard's Almanack* (1750)

Ongeveer twaalf jaar geleden voerden wij een eenvoudig experiment uit met studenten psychologie die toentertijd op Harvard studeerden. Tot onze verbazing is het uitgegroeid tot een van de bekendste experimenten uit de psychologie. Het duikt op in studieboeken en wordt over de hele wereld behandeld tijdens inleidende colleges over de psychologie. Het is besproken in tijdschriften als *Newsweek* en *The New Yorker* en in televisieprogramma's als *Dateline NBC*. Het experiment is zelfs tentoongesteld in het Exploratorium in San Francisco en in andere musea. Het experiment is zo populair omdat het op een humoristische manier iets onverwachts en ingrijpends duidelijk maakt over de manier waarop wij mensen naar onze wereld kijken – en over de dingen die we niet opmerken.

In het eerste hoofdstuk van dit boek zul je lezen wat ons experiment inhield. Nu we er paar jaar over hebben kunnen nadenken, beseffen we dat het tekenend is voor een algemener principe van de werking van de menselijke geest. We denken allemaal dat we kunnen zien wat er voor onze neus staat, dat we belangrijke gebeurtenissen uit ons verleden goed kunnen onthouden, dat we begrijpen wat de grenzen van onze kennis zijn en dat we kunnen bepalen wat oorzaak en gevolg

is. Maar deze intuïtieve overtuigingen kloppen vaak niet en worden ingegeven door illusies die de beperkingen van ons denkvermogen verhullen.

We moeten eraan worden herinnerd dat schijn bedriegt, omdat we uiterlijke verschijning opvatten als een correct uithangbord van innerlijke, onzichtbare eigenschappen. We moeten eraan worden herinnerd dat goedkoop duurkoop is omdat we anders kijken naar geld dat we binnenkrijgen dan naar geld dat we al hebben. Ook het advies van Benjamin Franklin over onverwoestbare zaken maakt duidelijk dat we vraagtekens moeten zetten bij het intuïtieve geloof dat we echt zelfkennis bezitten. Terwijl we het leven doorlopen, gedragen we ons alsof we weten hoe onze geest werkt en waarom we doen wat we doen. Het is verbazingwekkend hoe vaak we werkelijk geen flauw benul hebben van onze drijfveren.

De onzichtbare gorilla gaat over zes alledaagse illusies die ons leven diepgaand beïnvloeden: illusies over aandacht, herinnering, zelfvertrouwen, kennis, oorzakelijkheid en potentieel. Dit zijn misvattingen over ons denken die niet gewoon onjuist, maar op een gevaarlijke manier onjuist zijn. We gaan onderzoeken wanneer en waarom deze illusies ons beïnvloeden, welke gevolgen ze hebben voor het menselijk leven en hoe we ons aan hun invloed kunnen onttrekken of deze invloed kunnen minimaliseren.

Wij gebruiken het woord ‘illusies’ in weloverwogen analogie met visuele illusies, zoals de welbekende oneindige trap van M. C. Escher: ook al weet je dat er iets niet klopt aan de afbeelding in haar totaliteit, toch blijf je ieder afzonderlijk onderdeel als een echte trap zien. Alledaagse illusies zijn net